

Humakin blogit

Videon tekstitys – Mitä huomioida tekstittämisessä?

Olen Niina Naumanen ja opiskelen Humanistisessa ammattikorkeakoulussa tulkkauksen, monikanavaisen vuorovaikutuksen ja kommunikaatio-ohjaamisen asiantuntijaksi. Osana opintojani olin tämän kesän Humakilla harjoittelussa keskittyen saavutettavuuteen.

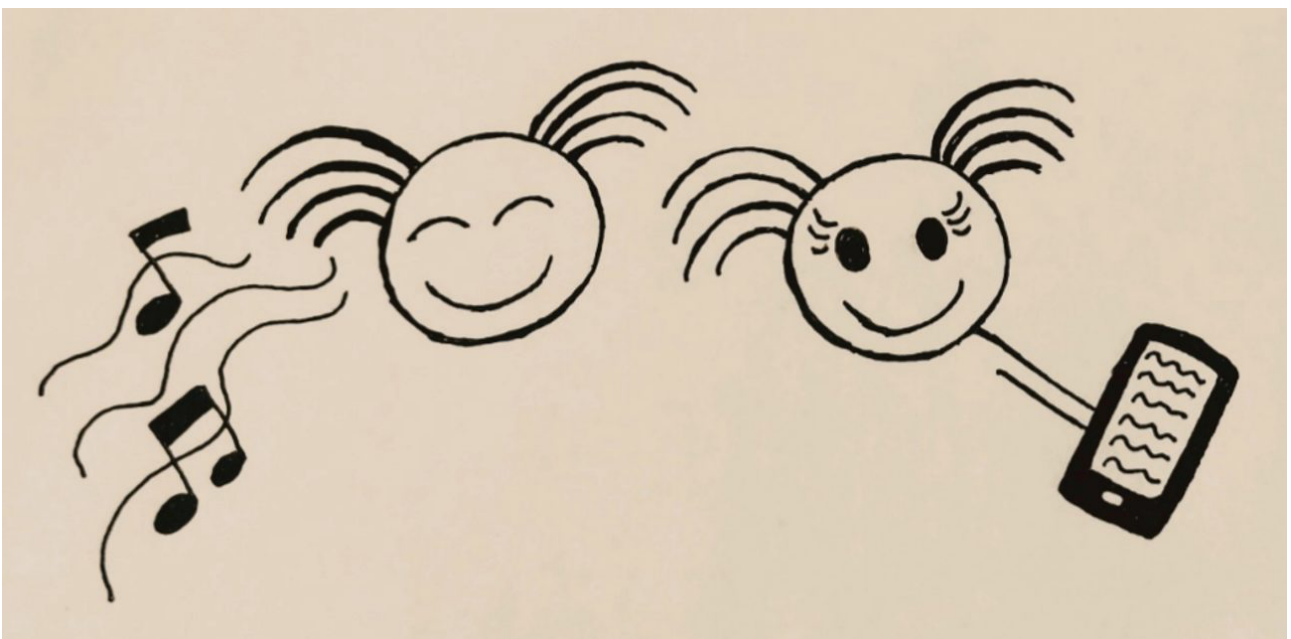
Digipalvelulaki määrää meidät tekstittämään videoita. Tämän lain taustalla on saavutettavuusdirektiivi. Yksi tehtäväni on ollutkin tekstittää videoita. Kun kesän alussa aloitin videoiden tekstittämisen harjoitteluni ohella, pohdin, että millainen on hyvä tekstitys. Millaisia asioita kannattaa huomioida videon tekstittämisessä, jotta tekstityksestä tulee hyvä? Millaisia asioita kannattaa huomioida jo videon suunnitteluvaiheessa, jotta tekstittäminen olisi sujuvaa?

Miksi tekstittäminen on tärkeää?

Digipalvelulain mukaan on määritetty, että julkisten tahojen aikasidonnaisella medialla täytyisi olla tekstivastine. Laissa aikasidonnaisella medialla tarkoitetaan mm. ääntä, videokuvaa ja näiden yhdistelmää. Videoille ja podcasteille on siis tuotettava tekstivastine. Videot voidaan esimerkiksi tekstittää ja podcasteille tuottaa litteroitu tekstivastine. Tekstityksen täytyy kattaa videon puhe sekä mahdolliset tärkeät sivuäänet. Jos videolla ei käy ilmi kuka puhuu, täytyy puhujan nimi kirjoittaa myös tekstityksiin (306/2019. Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta).

Kun video on tekstitetty, tieto on saatavilla useammalle käyttäjälle. Lain tavoitteena onkin, että mahdollisimman moni voisi erilaisissa tilanteissa käyttää verkkopalveluja (306/2019. Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta). Tekstityksestä hyötyvät esimerkiksi huonokuuloiset ja kuurot henkilöt. Henkilöt, jotka eivät ääntä pysty kuulemaan saavat saman tiedon tekstitysten avulla tasavertaisesti muiden kanssa.

Tekstitys voi auttaa myös henkilöitä, jotka yrittävät kuunnella videota meluisassa paikassa, jossa kuuleminen on vaikeaa. Omassa arjessani katson monesti julkisilla paikoilla sosiaalisesta mediasta videoita. Esimerkiksi meluisassa bussissa tekstityksistä on suuri apu. Videot, jossa ei tekstityksiä ole, saattavat jäädä siltä istumalta katsomatta.

Tieto on meille kaikille tärkeää ja meille kaikille on tärkeää saada tieto itselle sopivassa muodossa. Kuva: Niina Naumanen

Hyvälaatuiselle äänelle on helppo luoda tekstivastine

Panosta äänenlaatuun olipa kyseessä video tai podcast. On tärkeää, että ääni on hyvälaatuinen. Tällöin tekstittäminenkin on helpompaa, nopeampaa ja miellyttävämpää. Äänenlaadun lisäksi on hyvä kiinnittää huomiota puheeseen. Jos puhujia on useita, on tärkeää, että puhujat eivät puhu toistensa päälle. Hyvän äänenlaadun lisäksi selkeä artikulaatio, rauhallinen puhe, puheen tauotus ja looginen eteneminen asiassa helpottavat tekstittäjän työtä.

Myös puheentunnistusohjelmat auttavat tekstittämisprosessissa luoden äänitiedostolle tekstivastineen. Tekstitettyä vastinetta joutuu kuitenkin muokkaamaan. Esimerkiksi lisäämään pisteet, pilkut, isot alkukirjaimet sekä

korjaamaan ohjelman tekemät virheet. Puheentunnistusohjelmat tunnistavat puhetta paremmin, kun äänenlaatu on hyvä, puhe on selkeää eikä taustamelua ole. Kun äänenlaatu on hyvä, puheentunnistusohjelma tekee vähemmän virheitä ja tällöin itselle jää vähemmän korjattavaa.

Jos videon ääni on todella hiljainen, joutuu tekstittäjä pinnistelemään kuulemisen kanssa. Huonolaatuisen äänen tekstittämiseen menee paljon enemmän aikaa kuin hyvälaatuisen äänen. Joskus voi olla tilanne, että äänestä ei meinaa saada selvää tai ei saa selvää laisinkaan. Välillä minulla ei ollut aavistustakaan mistä videolla puhutaan. Jos konteksti ei ollut itselle tuttu, oli vaikea edes arvailla mihin asia voisi liittyä.

Saavutettavat tekstitykset

Äänenlaadun lisäksi on hyvä huomioida myös tekstitysten laatu. Tekstitykset sijoittuvat yleensä videon alalaitaan. Jo videon suunnitteluvaiheessa voi miettiä, ettei tuleva tekstitys peittäisi mitään tärkeää videolta. Alalaitaan ei kannata sijoittaa sellaista, jonka ei halua peittyvän tekstityksen alle. Tekstitysten pitäisi olla sopivan kokoiset ja sopivan väriset, jotta teksti ei häviä videon taustaan vaan erottuisi selkeästi, jotta sitä on helppo seurata.

Ohjelmatekstitysten laatusuositukset ovat ohjenuora tekstittämiselle ja niihin pääset tutustumaan lisää [tästä](#). Laatusuositukset ovat apuna ja ohjenuorana tekstityksien laatimisessa. Hyvä lähtökohta on noudattaa virheetöntä kieltä (Vitikainen, Lehikoinen, Holopainen, Ristola, Pöntys, Kauppila, Korhonen, Metsola, Lehto, Häkkinen, Beningni, Gorshelnik & Antinjuntti 2020.) Jos pieniä virheitä on jatkuvasti tekstityksissä, häiritsee se tekstitysten lukemista eli hyvä kieliasu on tärkeä. Isommat virheet sen sijaan voivat johtaa jopa asiavirheisiin, ja lukija ymmärtää asian toisin kuin videon puhuja sen esittää.

Tekstitykset täytyy ehtiä lukea ja tekstityksen rytmin tulisi sopia kuvamaailmaan niin, että katsoja ehtii sekä lukea tekstitykset ja myös seurata videolla näkyvää kuvaa (Vitikainen ym. 2020). Koska tekstitykset kulkevat ruudulla jatkuvasti puheen tahdissa, on tekstin sisällön välityttävä katsojalle kertalukemalla. Esimerkiksi vahva murre tekstityksessä voi vaikuttaa tekstitysten ymmärtämiseen (Vertanen 2007.) Tekstityksiä on hyvä testata itse, kun ne ovat valmiit. Ehditkö esimerkiksi lukemaan tekstitykset vai tarvitsevatko ne vielä hienosäätöä? Tekstin viilailuun saa kulumaan paljon aikaa ja on ikävää, jos tekstittäminen nähdään vaikeana ja pakkopullana, eikä

sen vuoksi videoita tuoteta ollenkaan. Tekstittäminen on palkitsevaa, vaikka se voikin olla aikaa vievää.

Merkitys ei saa muuttua

Ohjelmatekstityksessä tulee ottaa huomioon sekä teoksen tekijöiden tarkoitusperät että kohdeyleisö (Vitikainen ym. 2020). Toisen henkilön videota tekstittäessä voi arvokasta olla tieto, millaista tekstitystä videon tekijä haluaa? Haluaako henkilö esimerkiksi vaikkapa vahvan murteen näkyvän tekstissä, koska se on videon kannalta oleellista. Tällöin tekstittäjänä ei tarvitse pohtia itse jättääkö murteen tekstitykseen näkyviin vai ei.

Puhekielessä on paljon täytesanoja verrattuna kirjoitettuun kieleen, kuten "öööö", "se oli sitten se...se, se", "hmm", "tuota noin niin". Tekstitystä selkeyttää ja tekstiä on paljon miellyttävämpi lukea, kun puhekielelle tyypillisiä täytesanoja jättää tekstityksestä hieman pois. Ohjelmatekstitysten laatusuosituksien mukaan puhetta voi tarpeen mukaan tiivistää ja selventää, jotta tekstitys olisi ymmärrettävää. Tekstityksen tulisi myös seurata suomen kielen luontevia lause- ja virkerakenteita (Vitikainen ym. 2020.) Tekstittäjää ohjaavat videolla myös aika- sekä tilarajoitukset. Kaikki puhe ei välttämättä mahdu tekstityksiin. Kun tekstitystä tiivistää, teksti mahtuu paremmin ruudulle sekä sen ehtii lukemaan paremmin. Jos tekstityksiä ei muokkaa ja kirjoittaa jokaisen sanan, kulkevat tekstitykset nopeammin videolla ja niiden lukemisessa voi tulla jopa kiire (Tiittula, Kurimo, Mansikkaniemi & Rainò 2018.)

Onko puheen tiivistäminen hyvä vai huono asia? Tästä asiasta voidaan olla montaa mieltä. Tiivistetystä tekstityksestä on jätetty jotain pois, jotta siitä saadaan lyhyempi ja helposti luettavampi. Jonkun lukijan mielipide voi olla, ettei tekstistä saisi jättää mitään pois ja kaikki sama informaatio pitäisi antaa tekstinlukijalle, kuin minkä kuulijatkin saavat. (Romero-Fresco 2009.) Jollekin hyvä tekstitys ei välttämättä ole kaikille hyvä. Toiselle tekstitykset voivat kulkea ruudulla sopivaa vauhtia, mutta hitaamman lukijan voi olla vaikea niitä ehtiä lukemaan. Kolmas henkilö voisi tarvita vaikkapa selkokielistä tekstitystä. Musiikista kiinnostuneelle tekstitys ei kerro tarpeeksi millainen musiikki videolla on, jos tekstiksi on laitettu pelkästään: (musiikkia).

Kun aloin luoda videoihin tekstityksiä luulin, että tekstittäminen on lähinnä kaiken kuulemani kirjoittamista ylös. Tekstittämistä tehdessä ja siihen perehtyessä minulle kuitenkin selvisi, että montaa asiaa voi huomioida. Kuten esimerkiksi kohderyhmää,

videon tavoitetta, videon tekijän toiveita, kielenhuoltoa, tekstityksen rytmiä ja itse tekstiä. Myös äänimaailman kuvailua pohdin paljon, esimerkiksi kuinka merkkeen tekstiin millainen musiikki videolla soi.

Mielestäni tärkeintä on, että puheesta täytyy ymmärtää puhujan viesti ja olla vääristämättä sitä, jotta kuulija ja tekstitysten lukija saavat mahdollisimman saman käsityksen asiasta. Tekstityksiä tehdessä jouduin pohtimaan, paljonko muokkaan puhuttua kieltä helppolukuisemmaksi tekstiksi ja ruudulle mahtuvaksi tekstitykseksi, siten etten muuta puhujan sanomaa.

Lähteet:

306/2019. Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Viitattu 11.8.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2019/20190306>

Ohjelmatekstityksen toimivuus eri kohderyhmien näkökulmasta Liisa Tiittula, Helsingin yliopisto Mikko Kurimo, Aalto-yliopisto, Espoo André Mansikkaniemi, Aalto-yliopisto, Espoo Päivi Rainò, Silta-Valmennusyhdistys ry, Tampere.

Esko Vertanen 2007. Ruututeksti tiedon ja tunteiden tulkkina. Toim. Tuominen, Tiina & Oittinen Riitta. Olennaisen äärellä: johdatus audiovisuaaliseen kääntämiseen. Tampereen yliopisto.

Romero-Fresco, Pablo 2009. More haste than speed: edited versus verbatim respoken subtitles. Viitattu 29.6.2021. <http://revistas.webs.uvigo.es/index.php/vial/article/view/33/33>

Tiittula, Liisa & Kurimo, Mikko & Mansikkaniemi, André & Rainò, Päivi 2018. Ohjelmatekstityksen toimivuus eri kohderyhmien näkökulmasta. Teoksessa Ritva Hartama-Heinonen & Marja Kivilehto & Minna Kumpulainen & Katja Vuokko (toim.) Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu, vol. 11, s. 20–34. Viitattu 28.6.2021. https://www.sktl.fi/@Bin/1910843/MikaEL11_Tiittula_Kurimo_Mansikkaniemi_Raino.pdf

Vitikainen, Kaisa & Lehikoinen, Kirsi & Holopainen, Tiina & Ristola, Tomi & Pöntys, Minna & Kauppila, Janne & Stenbäck, Maria & Korhonen, Riitta & Metsola, Kati & Lehto, Lotta & Häkkinen, Tiina & Benigni, Aura & Gorshelnik, Hanna & Antinjuntti, Kristiina 2020. Ohjelmatekstitysten laatusuosituksset. Viitattu

8.7.2021 [https://kieliasiantuntijat.fi/wp/wp-content/uploads/2021/01/Ohjelmatekstitysten laatusuositukset web-versio.pdf](https://kieliasiantuntijat.fi/wp/wp-content/uploads/2021/01/Ohjelmatekstitysten_laatusuositukset_web-versio.pdf)

Kirjoittaja: **Niina Naumanen**, tulkiopiskelija ja harjoittelija, Tulkkaus ja kommunikaatio-ohjaus, Humanistinen ammattikorkeakoulu, 13.8.2021